

ÕPETAJA KUTSE-EETIKA

Läbi aegade on paljud elukutsed end sidunud eetiliste normidega, mis kajastavad töötajalt tema kutse puhul nõutavat suhtumist ja vastutustunnet. Seda sorti eetilised raamid rõhutavad jagatud tööväärtusi ja -põhimõtteid.

Vastutustunne ametialases tegevuses põhineb ühelt poolt teadmistel ja kutseoskustel ning teisalt tööle normide ja väärtustega loodud vundamendil. Kumbki aspekt ei saa teist asendada. Suurepärased eetilised põhimõtted ei suuda kompenseerida halbu kutseoskusi ning samas ei asenda kutseoskused eetiliste põhimõtete puudumist. Sel põhjusel on kutse-eetika juures oluline ka tööalaste oskuste alalhoidmine.

Käsitledes õpetajate kutse-eetikat, peame tegema vahet eetika ja seaduste vahel. Õpetaja põhiline ülesanne ning vastutusala on määratud haridusseadustiku ja -normidega. Õppekava sisaldab õpetamise sisulist poolt. Kuigi õpetajad lähtuvad ametialases töös statuutidest, dekreetidest ning normidest, ei põhine kutse-eetika kohustuslikkusel ega välisel kontrollil. Üheks lähtepunktiks siin käsitletavaile eetilistele põhimõtetele on ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioon.

Õpetaja elukutse üks iseärasusi on tõsiasi, et töö tulemused ei ole sageli koheselt nähtavad. Head õpikogemused õhutavad elukestvate õppele. Õpetaja mängib positiivsete õpikogemuste loomisel ja õpilase eneseteadvuse tugevdamisel alati olulist rolli. Tema ülesandeks on rakendada kõiki hoolitsuse, juhendamise ning õppevõimalusi nii, et indiviid sellest kasu saaks. Muutus ühiskonnas on aga toonud kaasa olukorra, kus õpetajad on sunnitud oma töös tegelema probleemidega, mille eest nad ainuisikuliselt vastutada ei suuda.

Õpetajate rolli muutus on neid õpilastele lähemale toonud. Näiteks aga on õpilase hindamise protsessis õpetaja võimu ja vastutuse küsimus alati aktuaalne. Sisemised eetilised tõekspidamised hoiavad õpetajaid oma positsiooni kuritarvitamast.

Õpetaja töös ei ole kõrge kutse-eetika koormaks - õieti on see üks väärtuslikumaid ressursse. Kutse-eetika juhib kõiki õpetajate omavahelisi suhtlussituatsioone ja suhteid, samuti nende suhtumist oma töösse ning vastutustunnet. Õpetaja töö sisaldab endas eetilist järelemõtlemist ning oma tegevuse motiivide ja eesmärkide hindamist. Õpetaja kutse-eetika eesmärkideks on näidata ning kuulutada eetikatunnet, mis on alati olnud üks osa haridustööst.

Väärtushinnangud, millel õpetaja kutse-eetika põhineb

Inimväärikus

Eetiliste põhimõtete aluskihi loovad humanistlik inimesekäsitus ning austus inimolendite vastu. Inimese väärtust tuleb hinnata olenemata näiteks soost, vanusest, usutunnistusest, päritolust, arvamustest või oskustest.

Ausus

Ausus on õpetamise keskseid väärtusi: õpetaja on õpilasele juhiks reaalsuse avastamisel. Uudishimuliku lähenemise eeldusteks on avatud arutelu ning tõetsimine. Ausus enda vastu ning samuti igas suhtlussituatsioonis on osa õpetajatöö aluskihist. **Õiglus**

Õpetaja ja grupi või üksiku õpilase omavahelistes suhetes ning samuti laiemas ühiskondlikus tegevuses peab õiglus olema esikohal. Õiglus hõlmab võrdsust, diskrimineerimise ja ebaõiglase eelistamise vältimist, võimalust saada kuulatud ning õigust lahendada konflikte. Õigluse küsimus on õpetajapoolses üldises hinnangus õpilasele alati üks olulisi elemente.

Vabadus

Õpetajal on õigus isiklikele väärtusele. Õpetamise protsessis aga piiravad tema vabadust tema peamine ülesanne ja normid, näiteks statuudid ja õppekavad, mis selle ülesande määravad. Oma töös peavad õpetajad piire looma. Igasuguse sotsiaalse suhtlemise lähtepunktiks on aga austus inimese vabaduse vastu, mis on inimväärikuse loomuomane osa.

Õpetaja eetilised põhimõtted

Õpetaja ja õpilane

Õpetaja aktsepteerib õpilast ning püüab temasse suhtuda kui ainulaadsesse indiviidi.

Õpetaja reageerib õpilasele ausalt ja inimlikult.

Õpetaja püüab mõista õpilase lähtepunkte, mõtteid ja arvamusi ning käsitleda tema isiklike ning privaatsed asju taktitundeliselt.

Õpetaja pöörab erilist tähelepanu õpilastele, kes vajavad hoolitsust ja kaitset, ning ei aktsepteeri ühtegi õpilaste ekspluateerimise ega ärakasutamise moodust. Mida noorem on õpilane, kellega õpetaja töötab, seda suurem on viimase vastutus õpilase eest. Õpetaja teeb koostööd lapse eest vastutavate täiskasvanutega.

Õpetaja

Õpetaja töö oluliseks osaks on tema enda isiksuse panus: isiksuse arendamine ja selle eest hoolitsemine on õpetaja õiguseks ning vastutusalaks.

Oma kohuseid täites peavad õpetajad tundma kindlust, et neid endid ausalt koheldakse. Õpetajail on samuti õigus säilitada oma privaatsus ning endast hoolida.

Õpetaja ja tema kolleegid

Õpetajad hindavad oma elukutset ning austavad kolleege kui kutsekaaslasi.

Õpetajad püüdlevald ressurside konstruktiivse kombineerimise ning tasakaalu poole isikliku autonoomia ja töökogukonna vahel. Töökogukondades toetuvad õpetajad vastastikuse abi ja toetuse põhimõtetele, mõistes ning aktsepteerides kolleegide individuaalsust.

Õpetaja suhtumine oma töösse

Oma töös seovad õpetajad endid normidega, millega nende töö on määratletud, ning kutse-eetikaga.

Õpetajad suhtuvad oma ülesannetesse täie vastutustundega.

Õpetajad arendavad oma tööd ning hindavad oma tegevust. Nad on teadlikud, et võivad eksida, ning on valmis oma seisukohti revideerima.

Õpetaja suhe ühiskonnaga

Haridustöö on ühiskonna üks tähtsamaid ülesandeid. Õpetajate võimalused töötada ning end ametialaselt arendada sõltuvad suuresti vahenditest, mida haridusse suunatakse. Õpetajad tegelevad enda kutsealase arendamise ning tööga koostöös kodu, ümbritseva kogukonna ning ühiskonnaga.